

● Αειφορία, μια λέξη-κλειδί για την προστασία του περιβάλλοντος. Ως αρχή διαχείρισης πρέπει να ακολουθείται σε όλα τα φυσικά οικοσυστήματα και τους ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. (σελ. 1)

● Η Καθοδηγητική Επιτροπή του Προγράμματος MedWet συνεδρίασε στις εγκαταστάσεις του ΕΚΒΥ. (σελ. 2)

● Ανάγκη φύλαξης των έργων υποδομής που κατασκευάζονται σε οκτώ υγρότοπους διεθνούς σημασίας. (σελ. 2)

● Σχέδιο Λαόνας, μια πρωτοβουλία για την ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων μαζικού τουρισμού στην Κύπρο. (σελ. 3)

● Πραγματοποιήθηκε το πρώτο θετικό βήμα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της χώρας μας σχετικά με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Η τελική επιτυχία θα εξεργτηθεί κυρίως από την επίτευξη υψηλού βαθμού συνεργασίας. (σελ. 4)

● Ολοκληρώθηκε το σχέδιο δράσης για τη διατήρηση των υγροτόπων της Βουλγαρίας. Για την εφαρμογή του θα πρέπει να υπάρξει βοήθεια από ξένους συνεργάτες και χορηγούς. (σελ. 4)

● Επικύρωση της Σύμβασης Ραμσάρ από την Τουρκία. Πέντε νέοι υγρότοποι διεθνούς σημασίας. (σελ. 4)

● Ελπίδες για την αύξηση των βροχοπτώσεων, η μείωση των οποίων ξεκίνησε αρκετά χρόνια πριν και οφείλεται σε μια προσωρινή αλλαγή στην κυκλοφορία της ατμόσφαιρας. (σελ. 5)

● Νέες εκδόσεις για το περιβάλλον. (σελ. 5)

● Πρωτοβουλίες και δραστηριότητες παλαιών και νέων περιβαλλοντικών οργανώσεων. (σελ. 6)

● Συνέδρια και συναντήσεις για το περιβάλλον και την εκπαίδευση. (σελ. 7)

● Η ελληνική ιχθυοπανίδα των γλυκών νερών θεωρείται από τις πιο πλούσιες της Ευρώπης. (σελ. 8)

Αειφορία και Αειφορική Ανάπτυξη

Τα τελευταία έτη μια καινούργια λέξη αναφέρεται όλο και συχνότερα όχι μόνο από τους ειδικούς επιστήμονες που ασχολούνται με τη μελέτη της φύσης αλλά και από δημοσιογράφους, οικονομολόγους, πολιτικούς, κ.λπ. Η λέξη αυτή είναι η "αειφορία" ως ουσιαστικό ή "αειφορικός" ως επίθετο ή "αειφορικός" ως επίρρημα. Προτού αναλύσουμε την έννοια του όρου αειφορία και των παραγώνων του θα επιχειρήσουμε μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία της εμφάνισης και της χρήσης του.

Εικόνα αρμονικής συνύπαρξης στην υγροτοπική περιοχή της Λίμνης Κερκίνης
φωτ. αρχείο ΕΚΒΥ / Ε. Χαλκιαδάκης, Περιβαλλοντική Συνείδηση ΤΩΡΑ

Ο όρος αειφορία εμφανίζεται για πρώτη φορά στη γερμανόφωνη δασική βιβλιογραφία στις αρχές του 18ου αιώνα ως "Nachhaltigkeit" ουσιαστικό και ως "Nachhaltig" επίθετο ή επίρρημα. (Hans Carl von Carlowitz, 1713, "Silvicultura oeconomica- Anweisung zur wilden Baumzucht" (οικονομική δασοκομία - οδηγία για καλλιέργεια αγρίων δένδρων). Ως δασικός όρος καθιερώθηκε στις αρχές του 19ου αιώνα από τους Hartig, Karsthofer, κ.λπ. και είχε την έννοια της επιδίωξης μιας διηνεκούς μέγιστης προσφοράς υλικών και μη υλικών αγαθών από το δάσος. Στα ελληνικά αποδόθηκε ο όρος ως "διηνέκεια των καρπώσεων" ή ως "αειφορία" ή "αειφορική κάρπωση".

Με την πάροδο του χρόνου η λέξη αειφορία έχασε την έννοια του ειδικού επιστημονικού όρου και απέκτησε την έννοια της λέξης-κλειδί με την επαναδιατύπωση της "αειφορικής αρχής" (Nachhaltigkeitsprinzip), κατά την οποία η αειφορία δεν σημαίνει μόνο τη διαρκή, σταθερή και σύμμετρη παραγωγή αγαθών, υπηρεσιών και επιδράσεων αλλά κυρίως τη διατήρηση του δάσους ως ενός λειτουργικού συστήματος. Για την τήρηση της αρχής της αειφορίας είναι απαραίτητη η τήρηση δύο άλλων αρχών, της διατήρησης του δάσους και της διατήρησης της παραγωγικότητας του εδάφους. Ετσι η αειφορία μετατρέπεται σε αρχή διαχείρισης και βρίσκει εφαρμογή όχι μόνο στα δασικά οικοσυστήματα, αλλά και σε όλα τα φυσικά οικοσυστήματα και τους ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Είναι αυτονόητο ότι, όπως συμβαίνει και με το δάσος, για να τηρηθεί η αρχή της αειφορίας στη διαχείριση ενός οικοσυστήματος θα πρέπει παράλληλα να τηρηθούν η αρχή της διατήρησης του οικοσυστήματος ως λειτουργικού συστήματος και η αρχή της παραγωγικότητας του βιοτόπου. Για να εφαρμοσθεί η αρχή της αειφορίας, π.χ. σε έναν υγρότοπο, θα πρέπει να διατηρηθεί ο υγρότοπος ως υγρότοπος αλλά και να διατηρηθεί επίσης η παραγωγικότητα του εδάφους και του νερού. Εάν καταστραφεί ο υγρότοπος ή μειωθεί η παραγωγικότητα του εδάφους και του νερού λόγω ρυπάνσεως ή οποιασδήποτε άλλης αιτίας είναι αυτονόητο ότι δεν μπορεί να υπάρξει αειφορική χρήση των αξιών του υγροτόπου. Το ίδιο ισχύει για οποιοδήποτε οικοσύστημα.

Σήμερα η έννοια της αειφορίας έχει ξεφύγει από τα πλαίσια της καθαρά δασοπονικής διαχειριστικής αρχής και έχει μεταβληθεί σε λέξη-κλειδί της κίνησης για την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα βρίσκει χρήση στην οικονομία (αειφορική ανάπτυξη, αειφορική χρήση) αλλά και στην πολιτική (αειφορικός σχεδιασμός κ.λπ.).

Επίσης ο όρος αρχίζει να αποκτά τη διάσταση μιας φιλοσοφικής έννοιας και εκφράζει έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής και συμπεριφοράς. Σε αυτό συνετέλεσε και η χρήση του αγγλοσαξωνικού όρου sustainable use όπως έχει μεταφραστεί στα αγγλικά ο γερμανικός όρος Nachhaltigkeit, αλλά αποκτά μια ευρύτερη έννοια. Πολλές φορές όμως γίνεται αδόκιμη χρήση του όρου ή από καθαρά μεταφραστική αδυναμία συγχέεται με τον όρο wise use (συνετή χρήση). Αειφορική χρήση είναι δυνατή μόνο σε ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Συνετή χρήση μπορεί να αφορά και μη ανανεώσιμους πόρους. Επίσης, πολλές φορές γίνεται κατάχρηση του όρου "αειφορική ανάπτυξη". Ο όρος αυτός πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο με την έννοια της ανάπτυξης η οποία γίνεται μέσα στα πλαίσια της οικολογικής ισορροπίας και του σεβασμού του περιβάλλοντος. Η αειφορική ανάπτυξη είναι πιο εύκολο να εφαρμοσθεί σε οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, με υψηλή τεχνολογία, παρά στις αναπτυσσόμενες, χώρες, αν και επ' αυτού έχουν εκφραστεί ποικίλες γνώμες.

Συνάντηση του Προγράμματος MedWet στο ΕΚΒΥ

Από το 1988, μια μικρή ομάδα επιστημόνων από διαφορετικούς χώρους άρχισε να επεξεργάζεται ένα σχέδιο για τη διαφύλαξη και ορθή χρήση των υγροτόπων της Μεσογείου. Σημαντικό βήμα για την υλοποίηση του σχεδίου αυτού απέτελεσε η συνάντηση εργασίας για τους ελληνικούς υγροτόπους, που οργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 17 - 21 Απριλίου 1989. Μια από τις κύριες προτάσεις της Συνάντησης, η ίδρυση του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων - Υγροτόπων, υλοποιήθηκε στο τέλος του 1991, με κοινοτική επιχορήγηση.

Από την ξενάγηση στη Λίμνη Κερκίνη, φωτ.αρχείο ΕΚΒΥ / Μάνος Κουτράκης

Από την ξενάγηση στη Λίμνη Κερκίνη, φωτ.αρχείο ΕΚΒΥ / Μάνος Ιατρίδης

Ενα άλλο σημαντικό βήμα ήταν το διεθνές συμπόσιο για τη διαχείριση των υγροτόπων της Μεσογείου, που οργανώθηκε στο Grado της Βόρειας Ιταλίας τον Φεβρουάριο του 1991. Κατά τη διάρκεια του διατυπώθηκε η γνωστή διακήρυξη και στρατηγική και τέθηκαν οι βάσεις του Προγράμματος MedWet, ενός μεγάλου προγράμματος με ευρεία συμμετοχή διεθνών οργανισμών, κρατών και οργανώσεων, που άρχισε να λειτουργεί στο τέλος του 1992, με κοινοτική συμμετοχή κατά 60%.

Για όσους έχουν συμμετάσχει στις δραστηριότητες αυτές, η συνάντηση της Καθοδηγητικής Επιτροπής του MedWet, στις εγκαταστάσεις του ΕΚΒΥ στη Θεσσαλονίκη στις 15 Απριλίου του 1994 ήταν ιδιαίτερα σημαντική και συναισθηματικά φορτισμένη. Γιατί μακρόχρονα σχέδια, που μέχρι πριν από λίγα χρόνια είχαν τον χαρακτήρα της ουτοπίας, ήταν τώρα πραγματικότητα και είχαν αρχίσει ήδη να συμβάλλουν στη διαχείριση των υγροτόπων της περιοχής. Σήμερα υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ του ΕΚΒΥ και του Προγράμματος MedWet, αφού το ΕΚΒΥ μετέχει δραστήρια κυρίως στους τομείς της κατάρτισης και της ενημέρωσης του προγράμματος και φιλοδοξεί να αποτελέσει το κέντρο δραστηριοτήτων του για την Ανατολική Μεσόγειο.

Η συνεδρίαση της Καθοδηγητικής Επιτροπής επικεντρώθηκε στην αξιολόγηση και τον συντονισμό των μέχρι τώρα δραστηριοτήτων του MedWet, στην επιλογή ενός υγροτόπου ανά χώρα για συνολική παρέμβαση (για την Ελλάδα θα είναι ίσως η Λίμνη Κερκίνη) και στην επέκταση του προγράμματος στην Κροατία, Αλβανία, Αίγυπτο, Αλγερία, Τυνησία και Μαρόκο.

Παράλληλα συζητήθηκε η διεύρυνση των δραστηριοτήτων στον τομέα των οικονομικών και κοινωνικών χρήσεων των υγροτόπων, πράγμα που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε αυτό το θέμα θα αφιερωθεί η επόμενη τεχνική συνάντηση του MedWet, που θα γίνει στην Τυνησία τον Νοέμβριο του 1994.

Το Σάββατο, 16 Απριλίου, η ομάδα του MedWet και συνεργάτες του ΕΚΒΥ επισκέφθηκαν τη Λίμνη Κερκίνη και είχαν την ευκαιρία να παρατηρήσουν από κοντά την πλούσια ορνιθοπανίδα της λίμνης (κυρίως πελεκάνους και κορμοράνους), αλλά και να ενημερωθούν για τους άμεσους κινδύνους που απειλούν τον υγρότοπο. Τους επισκέπτες ξενάγησε η επίκουρος καθηγήτρια Οικολογίας κ. Μυρτώ Πυροβέτση, συντονίστρια ειδικού κοινοτικού προγράμματος προστασίας των Αργυροπελεκάνων στη Βόρεια Ελλάδα.

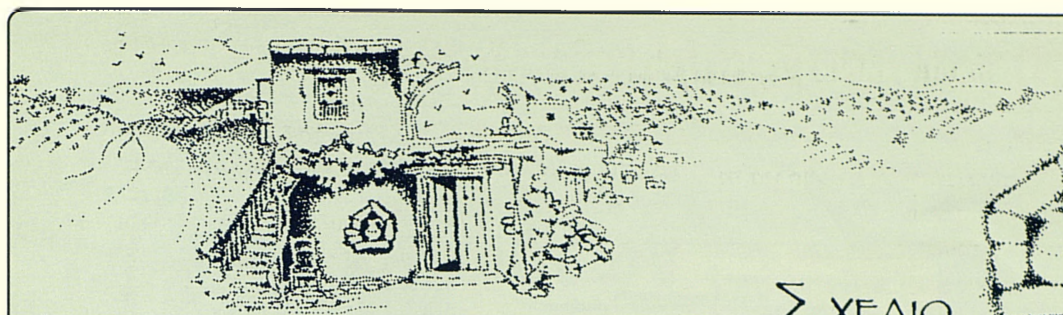
Ανάγκη φύλαξης των έργων υποδομής στους υγροτόπους

Μία από τις θετικότερες πρωτοβουλίες του ΥΠΕΧΩΔΕ για την ανάδειξη των υγροτόπων ήταν η κατασκευή έργων υποδομής (φυλάκια, παρατηρητήρια, κέντρα πληροφόρησης) σε οκτώ υγροτόπους διεθνούς σημασίας. Η κατασκευή ολοκληρώνεται μέσα στο τρέχον έτος χωρίς όμως να έχει επιλυθεί ακόμη το θέμα της λειτουργίας τους ή έστω και η φύλαξή τους. Πριν από ένα έτος διάφορες τοπικές δημόσιες υπηρεσίες, κοινοτάρχες και περιβαλλοντικές οργανώσεις άρχισαν να εκφράζουν φόβους ότι τα έργα θα υποστούν φθορές ή καταστροφή αν δεν εξασφαλισθεί τουλάχιστον η φύλαξη. Είναι γνωστό άλλωστε σε όλους το προς αποφυγή παράδειγμα του ιχθυογεννητικού σταθμού Πρεσπών που κτισμένος και εξοπλισμένος πριν από μια δεκαετία έχει υποστεί, όντας αφύλακτος, φυσικές φθορές και βανδαλισμούς. Ηδη, οι φόβοι άρχισαν να επαληθεύονται. Περιφερειακοί συνεργάτες του ΕΚΒΥ ανέφεραν την καταστροφή από βανδάλους ενός νεοανεγερθέντος παρατηρητηρίου στον υγρότοπο του Αιτωλικού.

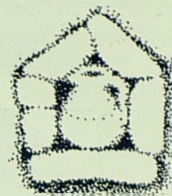
Η δυσάρεστη αυτή είδηση δίνει αφορμή για να εισηγηθούμε και πάλι προς την πολιτική ηγεσία των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας την άμεση πρόσληψη και εκπαίδευση πολλών φυλάκων για το φυσικό περιβάλλον. Οι αρμόδιες υπηρεσίες είναι πεπεισμένες ότι χωρίς ένα στοιχειώδες σε αριθμό προσωπικό φύλαξης όλα τα άλλα μέτρα προστασίας και ανάδειξης των φυσικών περιοχών θα είναι ατελέσφορα. Ειδικό επιστήμονες και πανελλήνιες περιβαλλοντικές οργανώσεις έχουν προσφερθεί να βοηθήσουν στην ειδική εκπαίδευση του προσωπικού που θα προσληφθεί.

Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια

Κλιμάκιο στελεχών του ΥΠΕΧΩΔΕ και εκπρόσωποι του ΕΚΒΥ επισκέφθηκαν στις 30 - 31 Απριλίου 1994 τις Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη με σκοπό τον τελικό σχεδιασμό και την αποτύπωση της οριοθέτησης των λιμνών, σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ. Αναμένεται η υπογραφή της σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης στους προσεχείς μήνες.

ΣΧΕΔΙΟ

ΛΑΟΝΑΣ

ΚΥΠΡΟΣ:

Μια εναλλακτική λύση στον μαζικό τουρισμό

Το Σχέδιο Λαόνας είναι μια πρωτοβουλία που ξεκίνησε από τον Οργανισμό "Φίλοι της Γης" (Κύπρος) για την ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων για τον τουρισμό. Παράλληλα το σχέδιο υποστηρίζει την προστασία της Χερσονήσου του Ακάμα καθώς και την ανακήρυξή της σε Εθνικό Πάρκο. Η χρηματοδότηση προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Πρόγραμμα MEDSPA), από το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντης και από Κύπριους και ξένους δωρητές.

Η χερσόνησος του Ακάμα, που πήρε το όνομά της από τον ήρωα του Τρωικού Πολέμου, βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο της Κύπρου και παρόλη την μικρή της έκταση έχει μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων. Περιλαμβάνει αμμόδεις παραλίες, θαλάσσιες σπηλιές, φαράγγια και πανάρχαιους γεωμορφολογικούς σχηματισμούς. Φιλοξενεί πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Τα δάση του Ακάμα είναι ως επί το πλείστον χαμηλής βλάστησης όπου φύονται ο αόρατος, η σχοινιά και η ξυσταριά. Κάθε εποχή του έτους έχει να επιδείξει και τα δικά της αγριολούλουδα. Σ' αυτά περιλαμβάνονται αρκετά ενδημικά είδη όπως τα *Alyssum akamasicum*, *Basca cypria*, *Balotta integriflora*, *Centaurea acamas* καθώς και σπάνια είδη όπως η κυπριακή τουλίπα και 14 είδη orchideas.

Χιλιάδες είναι τα αποδημητικά πουλιά που σταθμεύουν εκεί κατά τη μακρά διαδρομή τους από την Ευρώπη στην Αφρική. Στον Κόλπο της Λάρας και τις γειτονικές παραλίες αναπαράγονται οι θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta* και *Chelonia mydas* και πιστεύεται ότι στις ίδιες ακτές αναπαράγονται θαλάσσιες φώκιες.

Παρόλο που η αρχαιολογική πτυχή του Ακάμα ελάχιστα έχει ερευνηθεί, είναι γνωστό ότι η χερσόνησος κατοικείται από πολλούς αιώνες προ Χριστού και υποστηρίζεται ότι εκεί κοντά άραξαν με τα σκάφη τους οι πρώτοι άποικοι της Κύπρου. Στην περιοχή αυτή εντοπίστηκαν ρωμαϊκοί τάφοι και λατομείο καθώς και πάμπολλα βυζαντινά ξωκλήσια. Λόγω της μεγάλης της αξίας, η περιοχή του Ακάμα αναγνωρί-

στηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως χώρος ειδικής σημασίας για την ευρωπαϊκή κληρονομιά.

Γνωρίζοντας ότι η οικονομική επιβίωση είναι άμεσης σημασίας για τη διατήρηση της περιοχής, το Σχέδιο Λαόνας επιδιώκει την αναβίωση των κοινοτήτων που γειτνιάζουν με τον Ακάμα, εισάγοντας ήπιες μορφές τουρισμού που θα προσφέρουν πρόσθετο εισόδημα ή νέες ευκαιρίες απασχόλησης στους κατοίκους ώστε να μην εγκαταλείψουν την ύπαιθρο.

Στο Σχέδιο Λαόνας περιλαμβάνονται οι κοινότητες Κάθηκας, Κρήτου Τέρρα, Μηλιού, Πάνω και Κάτω Ακουρδάλια και υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για την ένταξη και άλλων κοινοτήτων. Στις κοινότητες αυτές, αντί να δημιουργηθούν νέα τουριστικά συμπλέγματα που θα κατέστρεφαν τον παραδοσιακό χαρακτήρα των οικισμών, το Σχέδιο προτείνει την επιδιόρθωση και αξιοποίηση των υπαρχόντων παλαιών κτιρίων για να δεχθούν επισκέπτες ή να στεγάσουν μικρές οικοτεχνίες. Προτείνεται η χρησιμοποίηση των επιδιορθωμένων σπιτιών, κατά τους θερινούς μήνες, από τους ιδιοκτήτες και η ενοικίασή τους σε επισκέπτες κατά τη διάρκεια της Ανοιξης και του Φθινοπώρου, εποχές που η χερσόνησος παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον από πλευράς βλάστησης, αποδημητικών πουλιών κ.λπ. Το Σχέδιο προσφέρει τεχνική και οικονομική βοήθεια προς την κατεύθυνση αυτή, εκπονεί τις απαραίτητες μελέτες, αναλαμβάνει την προβολή της περιοχής στο εξωτερικό και πραγματοποιεί σειρά επαφών με τοπικές αρχές, αρμό-

διες υπηρεσίες και οργανώσεις για τον συντονισμό και την προώθηση μιας αειφορικής ανάπτυξης.

Ως αποτέλεσμα των ενεργειών του Σχεδίου Λαόνας εφαρμόστηκε πρόγραμμα ανάπλασης και επιδιόρθωσης, όχι μόνο ιδιωτικών κατοικιών, αλλά και δημοσίων κτιρίων, με χρήσεις που θα προσελκύσουν τον επισκέπτη (Αγρέπαυλη, Κέντρο Πληροφόρησης, Κήπος της Φύσης κ.λπ.) και ήδη επισκέπτονται την περιοχή ομάδες τουριστών από την Κύπρο και το εξωτερικό. Προγραμματίζεται, σε συνεργασία με το Κυπριακό Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος, η ανοικοδόμηση του εγκατελειμένου σχολείου στην Κοινότητα Κρήτου Τέρρα και η λειτουργία του ως Κέντρο Μελέτης της Φύσης. Σκοπός του Κέντρου θα είναι η διάδοση της περιβαλλοντικής παιδείας σε μαθητές και σπουδαστές καθώς και η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση στελεχών της δημόσιας διοίκησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το έργο δεν είναι κρατική δραστηριότητα. Για την πραγματοποίησή του συνεργάζονται επιστήμονες από την Κύπρο και το εξωτερικό, κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής, απόδημοι και οργανώσεις όπως οι Φίλοι του Ακάμα, ο Παγκύπριος Οργανισμός Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς και η Κυπριακή Εστία Λονδίνου. Η εργασία επιβλέπεται από τα ιδρύματα που χρηματοδοτούν το Σχέδιο και από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Για περισσότερες πληροφορίες: Σχέδιο Λαόνας, Τ.Κ. 257, Λεμεσός, τηλ. 05-358632, φαξ 05-352657.

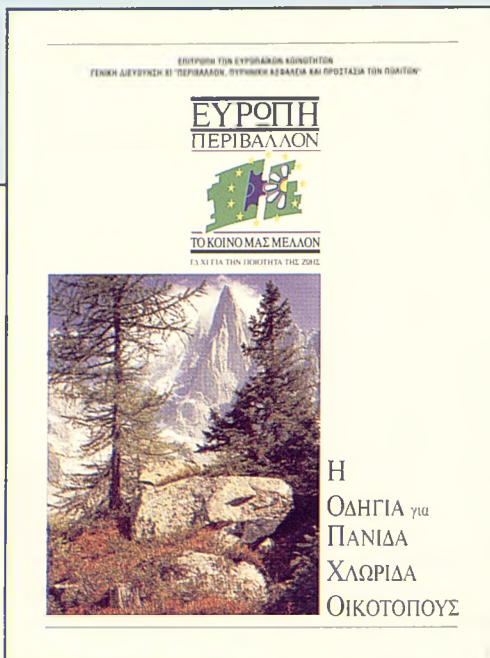
Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ "Για τη Διατήρηση των Φυσικών Οικοτόπων (Ενδιατημάτων) και της Αγρίας Πανίδας και Αυτοφυούς Χλωρίδας" (βλέπε ΑΜΦΙΒΙΟΝ τεύχος Σεπτ. - Οκτ. 1993) επιβάλλει στο κάθε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως να προτείνει προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εντός τριετίας, κατάλογο των ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος οικοτόπων και ειδών (όπως περιγράφονται στην Οδηγία) που πρέπει να τεθούν υπό ειδικό καθεστώς προστασίας.

ΟΔΗΓΙΑ 92/43/ΕΟΚ:

Τι υποχρεούται συγκεκριμένα και άμεσα να πράξει η Ελληνική Κυβέρνηση για να είναι συνεπής; Υποχρεούται ως τα μέσα του 1995 να αποστείλει την πρότασή της με τεκμηριωμένο κατάλογο μόνο των οικοτόπων και των ειδών που αναφέρονται στην οδηγία και όχι και εκείνων που θα έπρεπε να είχαν περιληφθεί αν εκείνοι που συνέταξαν την οδηγία είχαν πληρέστερη γνώση των φυσικών οικοσυστημάτων των χωρών της Μεσογείου.

Η τεκμηρίωση - αιτιολόγηση μπορεί να γίνει με βάση δημοσιευμένες μελέτες, δημοσίευτο πληροφοριακό υλικό που βρίσκεται κατεσπαρμένο στα αρχεία των κεντρικών και περιφερειακών δημοσίων υπηρεσιών (αναφορές, εκθέσεις, χάρτες, διαχειριστικά σχέδια δασικών και λιβαδικών περιοχών), την προσωπική πείρα επιστημόνων δημοσίων υπηρεσιών, ιδρυμάτων έρευνας, πανεπιστημίων, περιβαλλοντικών οργανώσεων κ.λπ. και νέες εργασίες που πρέπει να αναληφθούν ειδικά για την προώθηση της Οδηγίας.

Κατά τις πληροφορίες μας, άλλα κράτη-μέλη έχουν αρχίσει προ πολλού να δραστηριοποιούνται και θα είναι εγκαίρως έτοιμα να προτείνουν τον επαρκώς τεκμηριωμένο κατάλογό τους. Η Ελλάδα παρά το γεγονός ότι επιθυμεί να προβάλλει το φυσικό της περιβάλλον ως ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της Ευρωπαϊκής Ενωσης, έχει καθυστερήσει στην προώθηση της Οδηγίας 92/43. Όμως κάλλιο αργά παρά ποτέ. Το πρώτο θετικό βήμα έγινε. Ηδη συντάχθηκε πρόταση εκπονήσεως σχετικού έργου (στα πλαίσια του LIFE). Οι προδιαγραφές του έργου συμπληρώθηκαν τον Μάρτιο του 1994 από το ΕΚΒΥ και ειδικούς επιστήμονες τριών ελληνικών πανεπιστημίων υπό την εποπτεία επιστημόνων του ΥΠΕΧΩΔΕ και

Πρώτο βήμα στην Ελλάδα

της Γενικής Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος.

Η εκπόνηση ενός τέτοιου έργου, με τις όποιες βελτιώσεις γίνουν στις προδιαγραφές του ως τη στιγμή που θα εγκριθεί η πρόταση, θα έχει να αντιμετωπίσει αντικειμενικές δυσκολίες (π.χ. χρησιμοποίηση επαρκούς σε αριθμό και ειδικότητες προσωπικού, συμβάσεις, ροή πιστώσεων, τρόπος συλλογής - επεξεργασίας - παρουσίασης πληροφοριών, οργάνωση της διαχείρισης του έργου) οι οποίες εντείνονται κατά πολύ εξαιτίας του πολύ περιορισμένου χρόνου που υπάρχει (ως τον Ιούνιο του 1995).

Οι συνεργαζόμενοι ελληνικοί φορείς (ΥΠΕΧΩΔΕ, Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΕΚΒΥ και συνεργάτες) πρέπει να παρουσιάσουν σε μερικούς μήνες απόδοση ανάλογη με εκείνη συναφών φορέων άλλων κρατών-μελών οι οποίοι άρχισαν να εργάζονται πριν από έτη. Η θετική πολιτική βούληση θεωρείται αυτή τη στιγμή δεδομένη, πράγμα πολύ σημαντικό αλλά όχι αρκετό. Η τελική επιτυχία θα εξαρτηθεί κυρίως από δύο παράγοντες: συνεργασιμότητα και εξάλειψη των γραφειοκρατικών εμποδίων. Η τυχόν εμφάνιση δισταγμών, ολιγωριών, υπαναχωρήσεων, προσωπικών διαφορών και συγχύσεων αρμοδιοτήτων είναι βέβαιο ότι θα έχει δυσμενείς συνέπειες για την αξιοπιστία της χώρας μας και για τη διατήρηση της ελληνικής φύσης στο μέλλον.

Η προώθηση της Οδηγίας 92/43 θα ενισχύσει οπωσδήποτε το νομικό πλαίσιο προστασίας της ελληνικής φύσης. Όμως μην λησμονούμε ότι και το υφιστάμενο πλαίσιο δεν είναι καθόλου αμελητέο. Μεγάλη πρόοδος θα μπορούσε να είχε γίνει στην πράξη αν δείχναμε, κράτος και πολίτες, την απαραίτητη αποφασιστικότητα.

Σχέδιο Δράσης για την διατήρηση των υγροτόπων της Βουλγαρίας

Επείτα από ένα έτος εντατικής εργασίας το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Βουλγαρίας εξέδωσε "Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Διατήρηση των Σημαντικότερων Υγροτόπων της Βουλγαρίας". Το έντυπο αυτό, που κυκλοφορεί στα βουλγαρικά και στα γαλλικά, περιγράφει την κατάσταση των υγροτόπων στη Βουλγαρία σε σχέση με τις οικολογικές, νομικές και κοινωνικοοικονομικές πλευρές των προβλημάτων προστασίας.

Το κόστος των ενεργειών που πρέπει να ακολουθήσουν τα τρία επόμενα έτη για την εφαρμογή του σχεδίου, ανέρχεται σε 4.500.000 δολάρια, ποσό που οι βουλγαρικές αρχές θα πρέπει να καλύψουν με τη βοήθεια ξένων συνεργατών και χορηγών.

Για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Σχεδίου ιδρύθη-

κε ειδική επιτροπή η οποία διευθύνεται από τον Υφυπουργό Περιβάλλοντος και απαρτίζεται από εκπροσώπους των συναρμόδιων υπουργείων, ερευνητικών ιδρυμάτων και οργανώσεων.

Για περισσότερες πληροφορίες: Jeko Spiridonof, Elisaveta Matveeva, Ministry of the Environment, 67 Rue W. Glastone, 1000 Sofia, Bulgaria, τηλ. 003592 - 832279.

Υγρότοποι Ραμσάρ

Στις 28 Δεκεμβρίου 1993, η Τουρκία έγινε το 81ο μέλος που μετέχει στη Σύμβαση Ραμσάρ όταν το Τουρκικό Κοινοβούλιο επικύρωσε τη Σύμβαση Ραμσάρ. Πέντε περιοχές προτάθηκαν ως υγρότοποι διεθνούς σημασίας. Οι περιοχές αυτές είναι: το Δέλτα Goksu, η Λίμνη Burdur, η Λίμνη Seyfe, η Λίμνη Manyas και τα Ελη Sultan.

Η μείωση των βροχοπτώσεων

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης προέβαλαν ευρύτατα κατά τα τελευταία έτη, ιδίως κατά το 1993, τα προβλήματα που προκάλεσε στη χώρα μας η ανομβρία. Αλλά και χωρίς αυτήν την προβολή ο κάθε έλληνας πολίτης ένοιωσε λίγο - πολύ, μέσα από προσωπικές εμπειρίες, ότι το νερό δεν ήταν πια το "δεδομένο" αγαθό που γνώριζε.

Ο Τομέας Μετεωρολογίας και Κλιματολογίας του ΑΠΘ, δέκτης των ανησυχιών της κοινής γνώμης, με την ευκαιρία του φετινού εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας της Μετεωρολογίας οργάνωσε στις 23 Μαρτίου ειδική εκδήλωση για το κοινό κατά την οποία ο καθηγητής κ. Χ. Σαχσαμάνογλου ανέπτυξε το θέμα της μείωσης των βροχοπτώσεων στην Ελλάδα. Κατά τον ομιλητή η μείωση δεν είναι φαινόμενο μόνο ελληνικό. Μείωση παρουσίασαν οι βροχοπτώσεις και στην υπόλοιπη Βαλκανική. Όμως λόγω του ιδιαίτερου καθεστώτος της βροχής που παρατηρείται στην Ελλάδα και λόγω της ιδιαίτερης χωροδιάταξης του πληθυσμού, το φαινόμενο αυτό έγινε βασανιστικό πρόβλημα. Η μείωση των βροχοπτώσεων ξεκίνησε αρκετά χρόνια πριν και οφείλεται σε μια προσωρινή αλλαγή της κυκλοφορίας της ατμόσφαιρας πάνω από τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο. Στην τελευταία δεκαετία το ύψος της ετήσιας βροχοπτώσεως, έχει μειωθεί σε σύγκριση με το αντίστοιχο ύψος της δεκαετίας του '50 σε ποσοστό της τάξεως του 25% κατά μέσο όρο σε όλη την Ελλάδα.

Κατά την εκδήλωση διατυπώθηκε και η εικασία ότι βρισκόμαστε προς το τέλος μιας σειράς ετών χαμηλών βροχοπτώσεων και η κατάσταση θα αρχίσει να βελτιώνεται. Φυσικά ο καθένας εύχεται η εικασία να αποδειχθεί ακριβής. Ακόμη και αν συμβεί αυτό, οι αυξανόμενες ανάγκες σε νερό και οι οξυνόμενες συγκρούσεις συμφερόντων ως προς τη χρήση του δεν επιτρέπουν εφησυχασμό. Οι ειδικοί επί των υδάτινων πόρων πιστεύουν ότι τα προβλήματα επάρκειας (αλλά και ποιότητας) νερού θα ενταθούν στο μέλλον.

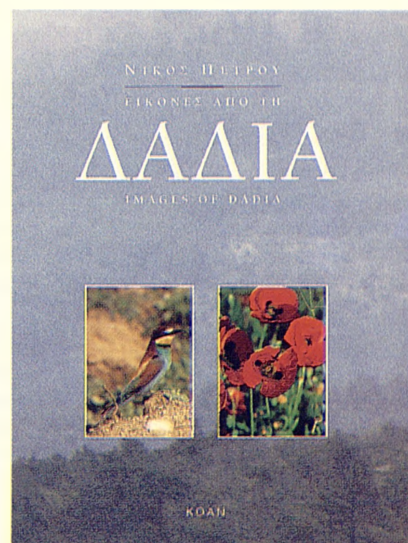
Ως γενική παρατήρηση αναφέρουμε ότι σε περιπτώσεις εκτάκτων κινδύνων (που δεν είναι τόσο έκτακτοι όσο νομίζουν πολλοί) όπως ξηρασία, καταποντισμοί, σεισμοί, πληθυσμιακή έκρηξη μεδουσών ή πлагκτού στις ελληνικές θάλασσες κ.λπ. η ελληνική κοινωνία θυμάται ότι υπάρχουν και άλλοι χρήσιμοι επιστημονικοί κλάδοι (Μετεωρολογία, Κλιματολογία, Υδρολογία, Σεισμολογία, Υδροβιολογία κ.λπ.). Οι κλάδοι αυτοί ως μη περιβαλλόμενοι από ιδιαίτερη κοινωνική "αίγλη" όπως οι κλάδοι της Ιατρικής, Νομικής κ.λπ. ελκύουν ελάχιστους αποφοίτους λυκείων, με αποτέλεσμα να περνούν προσωρινά οι κίνδυνοι, χωρίς μέριμνα ενισχύσεως των "ταπεινών" κλάδων.

● ΕΚΔΟΣΕΙΣ

● "Καλλιστώ" ονομάζεται η διμηνιαία έκδοση της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ. Στο πρώτο τεύχος που κυκλοφόρησε πρόσφατα, παρουσιάζονται οι σκοποί έκδοσης του εντύπου, το ιστορικό ίδρυσης της εταιρίας και πληροφορίες για τις δραστηριότητές της. Επίσης δημοσιεύονται ειδήσεις για το Κέντρο Προστασίας της Αρκούδας και για το Πρόγραμμα Προστασίας και Διαχείρισης των Πληθυσμών και Βιοτόπων της Καφέ Αρκούδας. Για περισσότερες πληροφορίες: ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, Βαϊού 7, Πλ. Μοριχόβου, 546 25 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031 - 254623, φαξ 031 - 253932.

● Κυκλοφόρησαν τα πρακτικά της ημερίδας που οργανώθηκε από το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Οικοτουρισμού Αιτωλίας (ΚΟΠΕΑ), την Επιτροπή Αγρινιωτών Πολιτών, τον Δήμο Ι.Π. Μεσολογγίου και τον Δήμο Αγρινίου, στις 8 Φεβρουαρίου 1992 στο Μεσολόγγι. Ο τίτλος της έκδοσης είναι "Εκτροφή Αχελώου - Φράγμα Εύηνου, Περιβαλλοντικές - Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις". Τα πρακτικά της ημερίδας εκδόθηκαν και διατίθενται από τον Δήμο Ι.Π. Μεσολογγίου και το ΚΟΠΕΑ.

● "Εικόνες από τη Δαδιά" ονομάζεται η καλαίσθητη έκδοση που μόλις κυκλοφόρησε από τον Νίκο Πέτρου και τις εκδόσεις ΚΟΑΝ με τη χορηγία της εταιρίας Asea Brown Boveri A.E. Πρόκειται για ένα έγχρωμο λεύκωμα που αποτυπώνει με υψηλής ποιότητας φωτογραφίες την ομορφιά της

φύσης, τη χλωρίδα και την πανίδα του δάσους της Δαδιάς, το οποίο αποτελεί ένα σπάνιο ενδιαίτημα, κυρίως για τα αρπακτικά πουλιά. Η άριστη ποιότητα του βιβλίου και η σχετικά χαμηλή τιμή του το καθιστούν θαυμάσιο βοήθημα τόσο για επιστημονικούς σκοπούς όσο και για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού. Τα κέρδη της εκδόσεως θα διατεθούν για την προστασία της Δαδιάς. Το δάσος της Δαδιάς βρίσκεται 12 χιλιόμετρα νότια - νοτιοδυτικά του Σουφλίου και 65 χιλιόμετρα βόρεια από την Αλεξανδρούπολη. Στο δάσος έχει χαρακτηριστεί μία έκταση 352.500 στρέμματα ως προστατευόμενη και αυτή περιλαμβάνει δύο πυρήνες προστασίας και την περιφερειακή ζώνη. Η περιοχή αυτή έχει πλούσια ερπετοπανίδα και ορνιθοπανίδα. Έχουν καταγραφεί 40 είδη ερπετών και αμφιβίων ενώ από τα 38 είδη ημερόβιων αρπακτικών που ενδημούν στην Ευρώπη τα 21 φωλιάζουν εκεί. Για ορισμένα είδη αυτό είναι το τελευταίο τους καταφύγιο στην Ελλάδα ενώ για άλλα το τελευταίο στην Ν.Α. Ευρώπη.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΠΑΤΡΑΣ

Η Οικολογική Κίνηση Πάτρας (ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ.) ιδρύθηκε το 1986 και λειτουργεί ως ένωση πολιτών, με σκοπούς: την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση των πολιτών σε οικολογικά ζητήματα καθώς και την ανάδειξη των περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσα από την κοινωνική, οικονομική και πολιτική τους διάσταση.

Τα μέλη της Κίνησης είναι ισότιμα, δεν υπάρχουν οργανωτικά επίπεδα και διαχωρισμός των καθηκόντων. Τριμελής επιτροπή, η οποία εναλλάσσεται, συντονίζει τις δραστηριότητες της ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ. ενώ η λειτουργία της στηρίζεται στη συνέλευση των μελών. Η συνέλευση των μελών πραγματοποιείται στα γραφεία της Κίνησης και μοναδική δέσμευση των μελών είναι η συμφωνία σε ένα γενικό πλαίσιο αρχών, στόχων και μεθόδων. Μέλος της Κίνησης μπορεί να θεωρηθεί ο καθένας που συμφωνεί με τις γενικές αρχές που έχουν τεθεί και κρίνεται απαραίτητη η ενεργός συμμετοχή του στη λήψη και στην εκτέλεση των αποφάσεων της συνέλευσης. Σήμερα τα ενεργά μέλη της Κίνησης είναι περίπου 50.

Οι κύριες δραστηριότητες και πρωτοβουλίες της Κίνησης μέχρι σήμερα είναι:

1. Ενημερωτικές εκδηλώσεις. Έχουν πραγματοποιηθεί σε διάφορους χώρους εκδηλώσεις για ποικιλία θεμάτων. Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιες από αυτές: δημόσια συζήτηση με θέμα "Η πυρηνική ενέργεια και οι επιπτώσεις στη ζωή μας" (Μάιος 1986), διήμερο οικολογικών εκδηλώσεων με θέμα "Οικολογία και Ανάπτυξη" (Μάρτιος 1987), ομιλία με θέμα "Η οικολογία ως επιστήμη" (1988), διήμερο για την περιβαλλοντική εκπαίδευση σε συνεργασία με την ΕΛΜΕ (1989) και ομιλίες με θέματα "Οικοτουρισμός και ανάπτυξη" (1990), "Οι βιότοποι της Αχαΐας, Στροφυλιά - Χελμός" (1992), "Οικολογία, κίνημα ή επιστήμη" (1994).

2. Δραστηριότητες για τα περιβαλλοντικά θέματα. Το νερό της Πάτρας, το πράσινο της πόλης, η ρύπανση του Πατράϊκού Κόλπου, τα γεωργικά φάρμακα, η ανακύκλωση, η συγκοινωνία της πόλης, η προστασία των υγροτόπων της ευρύτερης περιοχής (π.χ. Ελος Αγιάς, Λιμνοθάλασσα Κοτύχι - Δάσος Στροφυλιάς), η ανακήρυξη του Χελμού ως εθνικού δρυμού, είναι ενδεικτικώς ορισμένα από τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκε η ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ. τα οκτώ έτη λειτουργίας της. Ο παρεμβάσεις της δεν περιορίστηκαν στο επίπεδο της καταγγελίας αλλά υπήρξαν τεκμηριωμένες προτάσεις και θέσεις για κάθε παρέμβαση.

Στις δραστηριότητες της Κίνησης συγκαταλέγονται ενημερωτικές εκστρατείες (π.χ. κατάργηση των σπρέι σε περιόδους καρναβαλιού, 1990), παρεμβάσεις για γενικότερα περιβαλλοντικά ζητήματα (π.χ. εκτροπή του Αχελώου), οικοτουριστικές εξορμήσεις καθώς και καλοκαιρινές δραστηριότητες (πυρασφάλεια, δένδροφυτεύσεις, καθαρισμοί παραλιών).

Η ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ. εκδίδει μηνιαία εφημερίδα, την "Εν αιθρία", από τον Μάρτιο του 1991. Οι συνδρομητές, σήμερα, ανέρχονται στους 1000 (770 στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας και 230 στην υπόλοιπη Ελλάδα). Τα θέματα τα οποία πραγματεύεται η εφημερίδα είναι κυρίως τοπικού χαρακτήρα αλλά υπάρχουν και ειδήσεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Με την αφορμή της συμπλήρωσης τριών ετών από την έναρξη έκδοσης της εφημερίδας, η ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ. οργάνωσε πρόσφατα, στην Πάτρα, τριήμερο περιβαλλοντικών εκδηλώσεων, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιήθηκε η 1η Περιφερειακή Συνδιάσκεψη των Περιβαλλοντικών Οργανώσεων της Δυτικής Ελλάδας και της Πελοποννήσου. Περισσότερες πληροφορίες μπορεί να πάρει κανείς από τα γραφεία της: ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ., Σωτηριάδου 43, 262 22 Πάτρα.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

- Τον Μάρτιο του 1994 ιδρύθηκε το "ΑΓΡΙΜΙ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΘΗΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΤΟΠΩΝ" με τη μορφή μη κερδοσκοπικής εταιρίας και έδρα τον Βόλο. Σκοποί της εταιρίας είναι η έρευνα, η προστασία και η διαχείριση των θηλαστικών του ελληνικού χώρου, με έμφαση στα μεγάλα θηλαστικά, καθώς και των υπολοίπων ειδών της άγριας πανίδας. Επίσης η προστασία και ορθή διαχείριση των βιοτόπων τους. Για περισσότερες πληροφορίες: Α. Σφουγγάρης, Γρυπάρη 27, 382 22 Βόλος.

- Στις αρχές του 1994 ιδρύθηκε το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛ.ΚΕ.ΟΙ.), μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρία, που σκοπούς της έχει την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τη διαφύλαξη της πανί-

δας, χλωρίδας και των βιοτόπων, την επιστημονική έρευνα σε θέματα οικολογίας, άγριας ζωής και φυσικών πόρων και την προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η παρέμβαση του ΕΛ.ΚΕ.ΟΙ. στον κοινωνικό χώρο θα γίνεται με διαλέξεις, σεμινάρια, προβολές και άλλες εκδηλώσεις με στόχο την εκλαΐκευση των οικολογικών γνώσεων και την υπεύθυνη ενημέρωση των πολιτών σε θέματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος. Για περισσότερες πληροφορίες: ΕΛ.ΚΕ.ΟΙ., Μακρυγιάννη 7, 117 42 Αθήνα, τηλ. 01-9224828.

- Πραγματοποιήθηκε στις 16 Απριλίου 1994, στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης της Πάτρας, η 1η Περιφερειακή Συνδιάσκεψη των Περιβαλλοντικών Οργανώσεων της Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας. Στη

Συνδιάσκεψη αυτή συμμετείχαν εκπρόσωποι των 11 από τις 16 περιβαλλοντικές οργανώσεις, οι οποίοι μετά από γόνιμη ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα της γεωγραφικής τους ζώνης κατέληξαν στην έκδοση συμπερασμάτων και προτεινόμενων λύσεων. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα αυτά, οι συμμετέχοντες θεωρούν αναγκαία την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για τα περιβαλλοντικά προβλήματα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, την άσκηση πίεσης προς τις κρατικές υπηρεσίες για την προώθηση λύσεων φιλικών προς το περιβάλλον, τη συνεργασία μεταξύ των περιβαλλοντικών οργανώσεων, των οργανισμών και των ιδρυμάτων που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος και τέλος την προβολή και προώθηση των περιβαλλοντικών θέσεων μέσα από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

● Το Birdlife International (Διεθνής Ορνιθολογική Οργάνωση) και η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, που είναι ο αντιπρόσωπός της στην Ελλάδα, οργάνωσαν στις 9 - 10 Μαΐου 1994 στην Αθήνα, συνέδριο με θέμα "Διαχείριση των Ευρωπαϊκών Ακτών". Η πραγματοποίηση του συνεδρίου υποστηρίχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ελληνική κυβέρνηση και κατά τη διάρκεια του αναπτύχθηκαν θέματα σχετικά με τις εθνικές και διεθνείς πρωτοβουλίες για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης. Στο συνέδριο συμμετείχαν εκπρόσωποι από εννέα ευρωπαϊκές χώρες και τα αποτελέσματά του κατατέθηκαν στην άτυπη συνάντηση του Συμβουλίου των Υπουργών Περιβάλλοντος.

● Το 7ο Συνέδριο της Ελληνικής Γεωλογικής Εταιρίας θα πραγματοποιηθεί στις 25-27 Μαΐου 1994 στη Θεσσαλονίκη. Σκοπός του Συνεδρίου είναι η παρουσίαση των νεότερων αποτελεσμάτων της έρευνας των γεωεπιστημόνων στον ελληνικό χώρο. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα θέματα της Γεωλογίας της Μακεδονίας και της Θράκης. Για περισσότερες πληροφορίες: κ. Δ. Μουντράκης, Τμήμα Γεωλογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 540 06 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031-998481.

● Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, στο πλαίσιο της Ελληνικής

Προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιεί συνάντηση με αντικείμενο την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Η συνάντηση αυτή θα πραγματοποιηθεί στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας Καλαβρύτων στις 27 - 29 Μαΐου 1994. Στη συνάντηση θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπρόσωποι Υπουργείων Παιδείας, Περιβαλλοντικών Κέντρων και περιβαλλοντικών οργανώσεων. Ένα από τα κύρια θέματα της συνάντησης είναι η συμβολή των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των περιβαλλοντικών οργανώσεων στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Για περισσότερες πληροφορίες: Ιωάννα Αλεξοπούλου, Δ/ση Σπουδών Α/Βάθμιας Εκπαίδευσης, Τμήμα Α, Μητροπόλεως 15, 101 85 Αθήνα, τηλ. 01-3230332.

● Το Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ διοργανώνει "γιορτή για το περιβάλλον" στο εργοστάσιο Δηλαβέρη στον Πειραιά, από τις 30 Μαΐου έως και 5 Ιουνίου (Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος). Η "γιορτή" πραγματοποιείται με τη συμμετοχή περιβαλλοντικών οργανώσεων και του Δήμου Πειραιά και έχει στόχο την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού και την ενεργοποίηση των πολιτών στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Η εβδομάδα εκδηλώσεων θα περιλαμβάνει ανοικτές συζητήσεις, ομιλίες, εκθέσεις έ-

ντουπου υλικού και βιβλίου, συναυλίες, κ.λπ. Για περισσότερες πληροφορίες: Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων ΥΠΕΧΩΔΕ, Αμαλιάδος 17, 115 23 Αθήνα, τηλ. 01-6442640.

● Η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη Διατήρηση των Ακτών (European Union for the Coastal Conservation), γνωστή με τα αρχικά EUCC, οργανώνει στις 30 Μαΐου - 3 Ιουνίου 1994 στα Τίρανα, σε συνεργασία με το Εθνικό Χωροταξικό Ινστιτούτο της Αλβανίας, την Αλβανική Επιτροπή Προστασίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και την Παγκόσμια Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης, σεμινάριο με θέμα: "Διαχείριση των αλβανικών λιμνοθαλασσών". Το σεμινάριο έχει την υποστήριξη της UNESCO και της Διεθνούς Γεωγραφικής Εταιρίας.

Στο σεμινάριο αυτό θα συμμετέχουν 40 ειδικοί, 20 από την Αλβανία και 20 από άλλες χώρες και θα αναπτυχθούν οι τρόποι προστασίας και συνετής χρήσης του περιβάλλοντος.

Τα κύρια θέματα του σεμιναρίου είναι: μεσογειακές λιμνοθάλασσες και διαχείρισή τους, διαχείριση παράκτιων περιοχών και περιφερειακός σχεδιασμός, τουρισμός.

Πληροφορίες για το σεμινάριο μπορεί να ζητήσει κανείς από τα γραφεία της EUCC στην Ολλανδία: Dr. Robert Tekke, EUCC, P.O. Box 11059, NL-2301 EB Leiden, The Netherlands.

Παρακαλούμε συμπληρώστε και στείλτε μας το Δελτίο Εγγραφή σας στη λίστα αποδεκτών των εκδόσεων του ΕΚΒΥ.

(Η παράκληση ισχύει για τους αποδέκτες του ΑΜΦΙΒΙΟΝ)

Προς το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ, 14ο χιλ. Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη

Δελτίο Εγγραφής στον Κατάλογο Αποδεκτών του ΕΚΒΥ

Παρακαλούμε να προσθέσετε τις ακόλουθες πληροφορίες στον Κατάλογο Αποδεκτών Εντύπων του ΕΚΒΥ.

ΕΠΩΝΥΜΟ: ΟΝΟΜΑ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (ΝΕΑ* ☐): ΟΔΟΣ: ΑΡΙΘΜΟΣ: ΠΟΛΗ: Τ.Κ.:

ΤΗΛ./ΦΑΞ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: ΘΕΣΗ:

ΦΥΣΗ ΦΟΡΕΑ ΟΠΟΥ ΕΡΓΑΣΣΕΤΕ

(Σημειώστε με Χ)

Δημόσια Διοίκηση / Κέντρο

* Περιφέρεια

* Νομαρχία

* Πολιτικό επίπεδο

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Εκπαίδευση Α' βάθμια

* Β' βάθμια

Πανεπιστήμιο / ΤΕΙ

Ερευνητικό Ιδρυμα

Ινστιτούτο

Βιβλιοθήκη

Συνεταιρισμός

Ένωση

Επαγγελματικό Σωματείο

Περιβαλλοντική Οργάνωση

Σύλλογος

Πολιτικός

Οργανισμός - Τράπεζα

Εταιρία

Ιδιώτης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΟΠΟΥ ΑΝΗΚΕΤΕ

(Σημειώστε με Χ ένα ή περισσότερα τετράγωνα)

Βιολογία

Γεωπονία

Δασολογία

Περιβάλλον

Άλλες Θετικές Επιστήμες

Πολυτεχνικές Επιστήμες

Οικονομικές Επιστήμες

Καλές Τέχνες

Άλλος.....

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

(Σημειώστε με Χ ένα ή περισσότερα τετράγωνα)

Φυσικό Περιβάλλον - Διαχείριση

Φυτική Παραγωγή

Διαχείριση Θήρας

☐ Αλιεία - Εσωτερικά νερά

☐ Αλιεία - Θάλασσα

☐ Ιχθυοκαλλιέργειες

☐ Δάση

☐ Υδρευση

☐ Αποχέτευση

☐ Εδαφος - Εγγειες Βελτιώσεις

☐ Βιομηχανία - Ενέργεια

☐ Δημόσιες Σχέσεις

☐ Πολιτισμός

☐ Παιδεία

☐ Τουρισμός

☐ Μεταφορές

☐ Άλλο

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

(στο οποίο έχετε ειδική πείρα ή ενδιαφέρον)

(π.χ. Βοτανική, Ορνιθολογία, κ.λπ.)

1.

2.

* Συμπληρώστε σε περίπτωση που δηλώσετε διαφορετική διεύθυνση από αυτή που ήδη παίρνεται το ΑΜΦΙΒΙΟΝ.

Η ΙΧΘΥΟΠΑΝΙΔΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Τα ψάρια είναι η μεγαλύτερη σε αριθμό ομάδα Σπονδυλωτών (48,1%). Αποτελούν τα πρώτα πραγματικά Σπονδυλωτά που εμφανίστηκαν στον Πλανήτη μας και είναι μια από τις σπουδαιότερες πηγές πρωτεϊνών για τον Άνθρωπο. Έχουν περιγραφεί 35.000 περίπου είδη ψαριών μέχρι σήμερα και κάθε έτος περιγράφονται 100 περίπου νέα είδη. Έτσι είναι πιθανό ο τελικός αριθμός των ειδών να κυμαίνεται γύρω στα 40.000. Τα ψάρια βρίσκονται σχεδόν παντού όπου υπάρχουν μόνιμα νερά γλυκά, υφάλμυρα ή αλμυρά. Αν και τα γλυκά νερά καλύπτουν μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό της επιφάνειας της Γης και μόνο 0,0093% του υδάτινου όγκου της, έχει εκτιμηθεί ότι το 33% των ψαριών ανήκουν σε είδη του γλυκού νερού.

Το σύνολο όλων των ειδών ψαριών μιας περιοχής είτε στη θάλασσα είτε στα εσωτερικά νερά (λίμνες, ποταμούς κ.ά.) υποδηλώνεται με τον όρο ιχθυοπανίδα. Σε διαφορετικά υδάτινα συστήματα η ιχθυοπανίδα είναι διαφορετική και η ανάμιξη εμποδίζεται από φυσικά εμπόδια αλλά μερικές φορές και από διαφορές στη θερμοκρασία, την αλατότητα και το βάθος (σε θαλάσσιες κυρίως περιοχές). Πρέπει να

σημειωθεί ότι ο πλούτος της ιχθυοπανίδας αποτελεί ένδειξη υγείας αλλά και ισορροπίας ενός υγροτόπου.

Τα είδη ενός υγροτόπου ή μιας περιοχής που ζουν αποκλειστικά και μόνο εκεί ονομάζονται ενδημικά. Αντίθετα με τις Βόρειες και Δυτικές Ευρωπαϊκές χώρες, των οποίων η ιχθυοπανίδα είναι εξαιρετικά φτωχή, στην Ελλάδα η ιχθυοπανίδα των γλυκών νερών θεωρείται ιδιαίτερα πλούσια. Σύμφωνα με τον καθηγητή Π. Οικονομίδη, περιλαμβάνει 105 περίπου είδη, από τα οποία τα 37 είναι ενδημικά της Ελλάδας και των νότιων περιοχών των γειτονικών χωρών, ενώ επιπλέον έχουν προσδιοριστεί 40 ενδημικά υποείδη. Η Ελλάδα παρουσιάζει πολύ υψηλό ποσοστό ενδημικών ειδών στα γλυκά νερά εξαιτίας της έντονης γεωλογικής δραστηριότητας κατά το τριτογενές και ιδιαίτερα το τεταρτογενές. Η γεωλογική αυτή δραστηριότητα που αποτυπώνεται έντονα στο ανάγλυφο της Ελλάδας, σε συνδυασμό με τις κλιματικές αλλαγές και τις ανακατατάξεις στις λίμνες και στους ποταμούς με την πάροδο των αιώνων, είχαν ως αποτέλεσμα, ανάμεσα στα άλλα, και τη δημιουργία πολλών καταφυγίων ιδίως στη Νοτιοδυτική Ελλάδα, όπου επιβίωσαν μοναδικά είδη ψαριών. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν το *Silurus aristotelis* (Γλανίδι) των λιμνών της Αιτωλοακαρνανίας, το *Economidichthys trichonis* (Νανογωβίος, το μικρότερο ψάρι των γλυκών νερών της Ευρώπης και ένα από τα μικρότερα σπονδυλωτά του κόσμου) της Λίμνης Τριχωνίδας, το *Pungitius hellenicus* (Ελληνοπυγύστεος) που βρέθηκε στην πηγή Αγία Παρασκευή Φθιώτιδας, το *Scardinius graecus* (Καλαμίθρα) της Υλίκης και Παραλίμνης, το *Leuciscus*

keadicus (Μενίδα) του Ευρώτα, το *Gobius thessalus* (Θεσσαλογωβίος) του Πηνειού, το *Alosa macedonica* (Λιπαριά) της Λίμνης Βόλβης και πολλά άλλα.

Τα ιδιαιτέρως ευαίσθητα οικοσυστήματα των εσωτερικών νερών λόγω των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων δέχονται συνήθως και τις περισσότερες απειλές. Έτσι πολλά ενδημικά είδη κινδυνεύουν να εξαφανιστούν κυρίως αυτά που είναι απομονωμένα και έχουν μικρό πληθυσμό. Οι κυριότερες απειλές εναντίον της ιχθυοπανίδας των εσωτερικών νερών είναι η ρύπανση, η καταστροφή των ενδιαίτημάτων τους, οι ανεξέλεγκτοι εμπλουτισμοί με ξενικά είδη, η ανάμιξη ιχθυοπανίδων διαφορετικών υδάτινων συστημάτων, η παράνομη αλιεία και η υπεραλίευση συγκεκριμένων ειδών.

Τι μπορεί όμως να γίνει για την ολοκληρωμένη προστασία της ιχθυοπανίδας; Ένα αξιολόγο βήμα είναι η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση του κοινού και της πολιτείας για τις αξίες της ιχθυοπανίδας και των ιχθυοπληθυσμών. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι εκτός από τους επιστημονικούς λόγους προστασίας και διατήρησής τους υπάρχουν και άλλοι πολλοί σημαντικοί λόγοι όπως: εμπορική αξία, αξία αναψυχής (ερασιτεχνική αλιεία), εκπαίδευση. Επίσης τα ψάρια των γλυκών νερών είναι τροφή για πολλά υδρόβια είδη πουλιών μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και πολλά απειλούμενα και υπό προστασία είδη, τα οποία εξαρτώνται άμεσα από τη διατήρηση της ιχθυοπανίδας.

Σχέδιο: *Alosa macedonica*, ενδημικό είδος της Λίμνης Βόλβης, Γ. Αλεξανδρής.

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

Τεύχος 7, Μάιος - Ιούνιος 1994
Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ

Ταχυδρομική διεύθυνση:
Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας
Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων
14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη,
τηλ. (031) 473.320, 473.432, 475.604
Φαξ: (031) 471.795

Υπεύθυνη Έκδοσης:
Μαρία Κατσακιώρη

Συντακτική Επιτροπή:
Μαρία Κατσακιώρη, Μάνος Κουτράκης, Σπύρος Ντάφης

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση:
Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

